

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

פרק המפקיד - דף מספר 15

בס"ד, י"ד טבת תשנ"ז.

שליחות יד צריכה חסרון - א'

א. הסוגיות

- אנחנו עומדים בפתחה של סוגייה מורכבת שהבנתה נוגעת להבנת היסודות של חיוב שליחות יד. מומלץ ללמוד בבקיות גמרא עם רש"י את הגמרות הבאות, ולאחר מכן נלמד בעיון את הנושא.
1. בבא מציעא מא. "איתמר רב ולוי... אף כאן לשבועה" (מא: למטה).
 2. בבא מציעא מג: המשנה, "הטה את החבית... דמי כולה", ובגמרא מד. "אמר שמואל... תיקר".

ב. שאלות פתיחה

1. איזו עמדה פשוטה יותר ואיזו זקוקה למקור? עיין בסוגייה מא, ושם בריטב"א ד"ה מ"ט דלוי (עמ' שמז).
2. הביטוי חסרון - מאיזה עולם הוא שאוב? נסה לחשוב מדוע הגדרת יסוד של שליחות יד משתמשת בביטוי זה בכדי להגדיר שליחות יד.
3. האם חיוב שליחות יד הוא יישום של מושגים מוכרים למקרה של שומר או האם מדובר במושג חדש בשומרים? נבחן שאלה זו על רקע מח' רב ולוי ודיוני הראשונים.

ג. שליחות יד צריכה חסרון

1. עיין בדיון הגמרא מא. "שהכחישה במקל", שם משמע שהגדרת חסרון הוא חסרון לחפץ.
2. עיין מא. "תרגמה ר' יעקב בר אבא... שואל שלא מדעת גזלן הוי", ובתד"ה שנטלה (בשניהם), ובריטב"א ד"ה תרגמה רבי יעקב ובד"ה במאי קמיפלגי.
3. מה טיב ההשוואה בין המח' של בני רבי יעקב ומח' רב ולוי? עמוד על ההסברים השונים של התוס' ושל הריטב"א, ועל ההגדרות השונות שלהם לחסרון.
4. מח' נוספת היוצאת מהפירושים השונים של הריטב"א והתוס' לסוגיה היא המח' האם שומר שגוזל את החפץ חייב מדין גזלן או מדין שליחות יד. הגדר לעצמך במה שונה שומר מגזלן רגיל, וכיצד שוני זה ישפיע על שאלה זו.
5. לדעת הריטב"א שליחות יד הינו מושג עצמאי אצל שומר. האם לדעת התוס' שליחות יד הינו מושג חדש או יישום של קטגוריות מוכרות?

ד. שליחות יד אינה צריכה חסרון והסבר המח'

- למ"ד אינה צריכה חסרון - האם חייב בכל שימוש בחפץ?
1. עיין במח' הרמב"ן והרז"ה המצוטטת בריטב"א בהסבר היחס בין שואל שלא מדעת ובין שליחות יד אינה צריכה חסרון. (להרחבה - עיין בדברי הרמב"ן והרז"ה במקור, כג: ברב אלפס).
 2. מא. רש"י ד"ה והא לא חסרה, ובחידושי הרמב"ן ד"ה והא דמר' והא לא חסרה.
 3. עיין בחידושי הר"ן ד"ה והא לא חסרה:
 - עמוד על הצורך להגביה על מנת לחסרה גם למ"ד אינה צריכה חסרון.
 - הסבר הר"ן למח' רב ולוי - עמוד על הנקודה היסודית במצב של שומר השולח יד שעומד עליה הר"ן ושהיא הרקע למח'.
 - לאור נקודה זו עמוד על הביטוי חסרון ונסה להסביר מדוע השתמשו בו.
 4. להסבר נוסף למח' רב ולוי, עיין בריטב"א מד. ד"ה חבית בסיס במובא שם בשם רש"י.

מקורות נוספים בהמשך, בלי נדר.